

List The Wall Street Journal: “Moramo ostati na pravom putu u BiH”

Ured visokog predstavnika zeli da skrene paznju medija i javnosti na clanak objavljen u listu The Wall Stree Journal u utorak, 12. juna 2001.

The Wall Street Journal
12. june 2001.

Moramo ostati na pravom putu u BiH

Napisao: Wolfgang Petritsch

Tempo promjena u Bosni i Hercegovini, a i u jugoistocnoj Evropi kao cjelini, posljednjih mjeseci ubrzava korak. Jedan od pokazatelja je i sve vise prijedloga za nove ustavne i nacionalne aranzmane u ovom regionu. Clanak koji je napisao Vitomir Miles Raguz A New Era Calls for New Thinking on Dayton (Nova era trazi novo razmisljanje o Daytonu), WSJ 01./02. juni je samo jedan primjer. Gospodin Raguz pise elokventno i nudi nekoliko interesantnih ideja. Medjutim, njegova centralna misao da rjesenje korijenskih politickih teskoca Bosne i Hercegovine lezi u fundamentalnoj promjeni kursa, uz preradu Ustava koja ima za cilj mijenjanje Daytonskog procesa, pogresna je.

Prijedlozi gospodina Raguza direktno se odrazavaju na rad moga Ureda jer sam ja zaduzen za pracenje implementacije Daytonskog sporazuma.

Prvo, dozvolite da kazem da Daytonski ije Daytonskog sporazuma.

Prvo, dozvolite da kazem da Daytonski sporazum nije da upotrijebim termin gosp. Raguza “kaputt”. Sasvim suprotno.

Moja funkcija se sastoji u tome da osiguram da se odredbe sporazuma striktno provode i služe kao osnova za politicku i ekonomsku regeneraciju Bosne i Hercegovine. Sasvim je jasno da je postignuto mnogo od okoncanja uzasnog rata koji je razorio ovu zemlju.

Rekordan broj izbjeglica i raseljenih osoba zakljucio je prosle godine da je situacija dovoljno sigurna da se mogu vratiti kuci. Kriminalni incidenti s ciljem zastrasivanja ovih ljudi desavali su se i dalje paljevina kuca u istocnom dijelu zemlje u Srebrenici, demonstracije i svakodnevna zastrasivanja stambenih dužnosnika koji su zaduzeni za provedbu imovinskih zakona.

Ali uprkos tome, u 2000.godini ostvareno je vise od 67.000 registrovanih povrataka u Bosni i Hercegovini, i to u podrucja u kojima su povratnici manjinski dio stanovnistva sto je skoro dvostruko vise u odnosu na 1999. godinu, a u prvom kvartalu ove godine broj povratnika u podrucja gdje predstavljaju manjinski dio stanovnistva se udvostrucio, u poredjenju sa istim periodom prosle godine. U prvom kvartalu, u podrucja gdje predstavljaju manjinski dio stanovnistva vratilo se 15.500 ljudi, te ukupan broj povrataka u ovakva podrucja prelazi 210.000. U mnogim slucajevima, ovi ljudi su se vratili u podrucja gdje su pocinjeni najgori ekscesi etnickog kog ciscenja u toku rata 92-95. godine.

Pored toga, nakon posljednjih opcih izbora odrzanih u novembru 2000. godine, Vijece ministara, odnosno centralna vlada Bosne i Hercegovine, po prvi put nakon zavrsetka rata sastoji se od predstavnika ne-nacionalistickih stranaka i opredjeljena je na punu implementaciju Daytonskog sporazuma. Na pocetku svoga mandata ja sam promovirao ideju da predstavnici Bosne i Hercegovine treba da politicki proces uzmu u sopstvene ruke: ovo je jasan signal da je ovaj proces sada u toku.

I zaista, jedan od razloga sto smo bili svjedoci izbijanja nacionalistickog nasilja u posljedna dva mjeseca je upravo to

sto nacionalisti iz stare garde shvataju da se plima gradjanskog raspolozenja i politicke debate odlucno okrenula protiv njih.

Prilike u Bosni i Hercegovini danas uveliko se razlikuju od prilika koje su vladale u zemlji kada je potpisivan sporazum u novembru 1995. godine. Na svu srecu, kako i gosp. Raguz ispravno uvidja u svom clanku, u samom sporazumu postoje mehanizmi koji omogucavaju promjene i fleksibilnost. Na primjer, Dayton predvidja Ustavni sud koji ima ovlasti da mijenja fundamentalne aranžmane koji se odnose na sigurnost konstitutivnih naroda i odgovarajucu funkcionalnost struktura vlasti. Odluka suda koja je unijela najdublje promjene do sada bila je presuda kojom se trazi donosenje amandmana na ustave stave dva administrativna entiteta, Republike Srpske i bosnjacko-hrvatske Federacije, gdje sada svaki od entiteta mora priznati drzavotvornost svakog od tri naroda. Ovim je uklonjeno nesto sto se uveliko smatralo osnovnom slaboscu originalnog Daytonskog sporazuma, a sto je islo na ruku interesima Bosnjaka i Hrvata u Federaciji a Srba u Republici Srpskoj. Ova odluka je donesena na transparentan i odmjeran nacin. Ovo je jedan od mnogih primjera koji ukazuju na to kojim pravcem je nedavno krenula Bosna i Hercegovina prema uspostavljanju drzave socijalne i politicke harmonije.

Drugim rijecima, Dayton se moze sam izmijeniti. Sada nije vrijeme da se razgovara o odustajanju od Sporazuma niti o njegovoj zamjeni necim drugim.

Sada je vazno naglasiti da trenutna strategija medjunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini i politika pragmaticne i ne-nacionalistice vlasti u zemlji nisu iskljucivo ili usko zasnovani na implementaciji Daytonu. Sporazum sadrzi ustavne garancije za kojima je postojala potreba na kraju uzasnog i tragicnog rata. Mi nismo tu da samo osiguramo da ne dodje do izbijanja novog rata. Mi smo svjedoci ponovnog radjanja Bosne i Hercegovine kao moderne, demokratske i multikulturalne zemlje. Mi smo svjedoci dvostruke tranzicije iz rata u mir i

iz propalog komunistickog sistema u funkcionalnu trzisnu ekonomiju.

Politicka organizacija, kantoniantoni, novi entiteti i slicne stvari postaju manje urgentni sto se vise okrecemo zadatku izgradnje Bosne i Hercegovine u samoodrzivu drzavu. Ideje o preradi ustavnih aranzmana zaista samo odvracaju politicku energiju sa mnogo vaznijih pitanja. Ono sto je potrebno u Bosni i Hercegovini jeste primjena usredsredjene politicke volje na izgradnji zakonitih i fiskalnih struktura na kojima ce posivati rastuca ekonomija. Ovaj proces ce ici sporije ako se politicka volja bude rasipala u stalnim i nepotrebnim raspravama o novim nivoima vlasti ili novim federalnim strukturama.

Argument protiv dalje kantonizacije zasniva se na prakticnim kao i politickim razlozima. U mnogim slucajevima kantoni ne funkcioniraju. Budzeti nekih kantona su jos uvijek podijeljeni a u nekim drugim slucajevima ne mogu se realizirati zbog neadekvatnog priliva prihoda. Generalno gledajuci, kantoni su spori u implementaciji zakona i odluka. Kantonalna administracija cesto sluzi lokalnim interesnim grupama na ustrb gradjanstva i djeluje kao jos jedan nivo pokroviteljstva. Kantoni podrivaju sposobnost Federacije da se bavi vaznim pitanjima. Oni su skup administrativni aparat koji Bosna i Hercegovina, kao siromasna drzava, slabo moze sebi priustiti. Ova zemlja treba da poveca kvalitet a ne kvantitet vlasti.

Vidjeli smo, na primjer, da u kantonima gdje je na vlasti HDZ (nacionalisticka hrvahrvatska stranka) nema vladavine prava. Nas prioritet je uspostaviti vladavinu prava tako da izbjeglice znaju da se mogu vratiti kuci na siguran nacin i da se ekonomski oporavak moze zasnivati na normalizaciji socijalnih i politickih uslova. Nas prioritet svakako nije nagraditi nekompetentne politicare dopustajuci opsesivnu preokupljenost ustavnim promjenama u cilju postavljanja politickog kursa.

Funkcionalnost Daytonu, na dobrobit svih ljudi u Bosni i Hercegovini, bila je tema moga razgovora sa hrvatskim predsjednikom Stipom Mesicom prilikom njegove nedavne posjete Sarajevu. Predsjednik Mesic i ja smo dijelili isto misljenje u pogledu vaznosti nastavljanja rada u kontekstu Daytonskog ustava. Takodjer smo se obavezali da, bez obzira sto ni na koji nacin nisu stavljeni u podredjen polozej ovim Ustavom, osiguramo punu zastitu prava bh. Hrvata – bez kojih nema multietnicke Bosne i Hercegovine.

Skoro da je nepotrebno naglasavati da ce od prosperiteta i demokracije imati korist svaki gradjanin Bosne i Hercegovine, bez obzira odakle dolazio. Ipak, u cesto napetoj atmosferi ovdasnjeg politickog diskursa ja to moram jasno naglasavati. Daleko od toga da tezimo ka izoliranju bilo koje od zajednica, mi dajemo sve od sebe da ukljucimo svaku zajednicu. To nece uraditi novi kantoni, niti uvodjenje novih federalnih struktura. To ce se uraditi tako da se osiguragura efektivnost postojećih odredbi kojima se stite grupna prava.

Rat u Bosni i Hercegovini je završen intenzivnom i vjestom diplomacijom. Narod Bosne i Hercegovine je zahvalan na diplomatskim naprima SAD-a kao i na kasnijoj vojnoj i ekonomskoj podrsci. Ipak, istina je i to da se Evropa promijenila u toku šest godina od kada je potpisan Daytonski mirovni sporazum, a Evropska Unija je sve vise u poziciji da poduzme diplomatsku inicijativu u regionu sa kojim geografski granici. U tom se smislu slazem sa onim sto primjecuje gosp. Raguz kako Brisel ima sve vecu ulogu na Balkanu. Razvoj situacije u ovom smislu ovdasnji gradjani prate s velikom paznjom. Evropska Unija nudi gradjanima Bosne i Hercegovine demokratski, multikulturalni model prosperiteta. Taj model oni su spremni prihvatiti. To je model prema kojemu imaju veliki kulturalni afinitet. Trgovina sa Evropskom Unijom i konacno clanstvo u njoj prioriteti su politicara i privrednika u Bosni i Hercegovini. Prekrajanje kantonalnih granica i izmjena prirode federalnih institucija nisu.

Wolfgang Petritsch je Visoki predstavnik medjunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini, zaduzen za provedbu Daytonskog mirovnog sporazuma.